

ZÁKLADNÍ INFORMACE

O TRESTNÍM

ŘÍZENÍ

TRESTNÝ ČIN

Trestný čin je protiprávní chování uvedené v **trestním zákoníku**. Trestní zákoník stanoví, co je trestným činem a stanoví za něj trest.

TRESTNÍ ŘÍZENÍ

Trestný čin se projednává v **trestním řízení**. Trestní řízení je postup, během kterého se zjišťuje, zda byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal. V trestním řízení se dále ukládá za trestný čin trest a dohlíží se na jeho výkon.

OSOBY ZÚČASTNĚNÉ NA TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Osoby zúčastněné na trestním řízení jsou:

poškozený: Osoba, které byla trestným činem způsobena majetková škoda (ukradené věci, zničený majetek), nemajetková újma (újma na cti, duševní útrapy) nebo újma na zdraví.

pachatel: Osoba, proti které se vede trestní řízení. Pachatel se v každé fázi trestního řízení nazývá jinak.

Před sdělením obvinění je nazýván **podezřelým**, po zahájení trestního stíhání se nazývá **obviněný**, pokud státní zástupce podá obžalobu a soud nařídí jednání, jde už o **obžalovaného**. V případě, že je pachatel shledán vinným, stává se **odsouzeným**.

Dále se v trestním řízení setkáváme s:

obhájcem: Zastupuje pachatele a snaží se využít všech legálních prostředků ve prospěch obviněného. Obhájcem může být pouze advokát.

zmocněncem: Zastupuje poškozeného. Je oprávněn dělat za něj veškeré úkony kromě svědectví, které musí poškozený podat sám. Zmocněncem může být kdokoliv, nejen právník.

svědkem: Osoba, která obvykle trestný čin viděla nebo slyšela. Pomáhá trestný čin objasnit nebo o něm něco podstatného sdělit. Svědkem může být kdokoliv bez omezení věku nebo duševního stavu.

Každý má povinnost se na písemné nebo telefonické předvolání dostavit a podat svědectví o tom, co je mu známo o trestném činu, o pachateli či o okolnostech důležitých pro trestní řízení.

Odmítnout svědčit je možné jen:

- z důvodu příbuzenského vztahu s obviněným
- z důvodu, že by vystavil sebe nebo osobu blízkou nebezpečí trestního stíhání

Další osoby zúčastněné na trestním řízení mohou být:

důvěrník: Poskytuje psychickou oporu oběti, doprovází ji během celého procesu, nemůže ale do jeho průběhu zasahovat. Důvěrníkem může být kdokoliv starší 18 let. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka.

soudní znalec: Posuzuje odborné otázky (např. rozsah zranění), sepisuje znalecký posudek a v trestním řízení je zpravidla k obsahu posudku vyslechnut.

tlumočník: Je přítomen, je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti či se dorozumět s osobou, s níž se nelze dorozumět běžným způsobem (cizinci, hluchoněmí, ...)

opatrovník: Zastupuje obviněného nebo poškozeného mladšího 18 let.

ORGÁNY ČINNÉ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Orgány činnými v trestním řízení jsou:

policie: Objasňuje trestné činy, vyslýchá podezřelé a svědky, zajišťuje důkazy a pomáhá poškozenému.

státní zástupce: Po ukončení vyšetřování podává obžalobu k soudu a zastupuje stát před soudem. Částečně také dohlíží na práci policie.

soud: Vede hlavní líčení. Rozhoduje o vině, trestu a náhradě škody.

ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Orgány činné v trestním řízení mají ze zákona povinnost prošetřit veškerou trestnou činnost, o které se dozvědí. Nejčastěji poškozený (oběť trestného činu) či jiná osoba podá tzv. **trestní oznámení**. Trestní oznámení může podat kdokoliv, a to ústně nebo písemně na jakékoli služebně Policie ČR.

V trestním oznámení je třeba popsat vše, co nasvědčuje tomu, že byl spáchán trestný čin. Oznámení nemá předepsanou formu, mělo by v něm však být uvedeno, kdo jej podává, co přesně se stalo, označení pachatele, svědků, případných důkazů. Důležité je, aby zde byla popsána **způsobená újma** – ať už na majetku či třeba na zdraví. Trestní oznámení je možné podat i proti neznámému pachateli.

Pokud chcete být informováni, jak s oznámením policie dál naloží, je o to třeba v oznámení požádat. V takovém případě budete do jednoho měsíce informováni o průběhu prověřování a jeho výsledku. Trestní oznámení nelze vzít zpět a policie má povinnost se jím zabývat.

PRŮBĚH TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Fáze trestního řízení, po podání trestního oznámení, jsou následující:

Prověřování – Policie prověřuje, zda se trestný čin stal, zda ho spáchala konkrétní osoba, jsou zváni možní svědci k podání vysvětlení. Na základě zjištěných informací pak může být zahájeno **trestní stíhání** konkrétní osoby.

Vyšetřování – Pokud policie dojde k závěru, že byl spáchán trestný čin, zahájí se trestní stíhání a z podezřelého se stává obviněný. Cílem vyšetřování je shromáždit důkazy, vyslechnout svědky a zaznamenat vše do spisu.

Podání obžaloby – Pokud policie dojde vyšetřováním k závěru, že obvinění konkrétní osoby je důvodné, předá veškeré spisy a důkazy státnímu zástupci. Státní zástupce je vyhodnotí a případně podá obžalobu k soudu. Státní zástupce vystupuje před soudem jako veřejný žalobce, který prokazuje vinu obviněného.

Hlavní líčení – soud celou věc projedná a vydává rozsudek o vině/nevině, trestu a náhradě škody pro poškozeného. Poškozený se může hlavního líčení zúčastnit a zpravidla je také předvolán k výpovědi. **Důležité je, aby do zahájení hlavního líčení vyčíslil poškozený škodu, která mu vznikla.** To je vhodné udělat co nejdříve, nejlépe v době, kdy se případem zabývá policie.

Proti rozhodnutí o vině a trestu se může odvolat pouze obžalovaný nebo státní zástupce. Poškozený se může odvolat pouze proti rozhodnutí o náhradě škody. V případě, že se někdo odvolá, zabývá se případem **odvolací soud**. Ten buď rozsudek potvrdí, zruší nebo ho změní. Toto rozhodnutí je již konečné.

PRÁVA POŠKOZENÝCH V PRŮBĚHU TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Právo nahlížet do trestního spisu

Spis si může poškozený ofotit nebo nechat okopírovat. Kopírování může být zpoplatněno. Nahlížení do spisu si je třeba předem domluvit.

Právo na informace o průběhu řízení

Poškozený se může kdykoliv informovat o průběhu trestního řízení. O důležitých krocích (např. zahájení trestního stíhání, podání obžaloby atp.) je také informován písemně.

Navrhovat důkazy

Poškozený má v průběhu celého řízení právo navrhnout důkazy a možné svědky.

Účastnit se hlavního líčení

Poškozený musí být vyrozuměn, kdy a kde se bude konat hlavní líčení. Poškozený se může účastnit hlavního líčení. Zpravidla také bývá na hlavním líčení vyslechnut.

Pronést prohlášení o dopadu

Kdykoliv v průběhu trestního řízení

může poškozený prohlásit, jaký dopad měl trestný čin na jeho život. Prohlášení může udělat písemně nebo ústně.

Nechat se zastupovat zmocněncem

Poškozený si může kdykoliv v průběhu trestního řízení zvolit zmocněnce, který ho bude zastupovat. Zmocněnec nemusí mít právní vzdělání.

Nechat se doprovodit důvěrníkem

Důvěrník může poškozeného doprovázet ke všem úkonům trestního řízení a být mu psychickou oporou.

Žádat přiznání náhrady způsobené škody

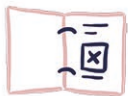

Poškozený může navrhnout, aby soud uložil pachateli povinnost nahradit újmu, kterou trestným činem způsobil. Újmou může být materiální škoda (např. poničené věci), újma na zdraví nebo nemateriální újma (např. újma na cti nebo důstojnosti). Vzniklou újmu je potřeba přesně vyčíslit a doložit, např. pomocí účtenek nebo znaleckého posudku. Uplatnit nárok na náhradu újmy je možné nejpozději na začátku hlavního líčení.

V případě hrozícího nebezpečí zajištění ochrany od policie

O udělení krátkodobé ochrany rozhoduje policie na základě žádosti. Ochrana může mít formu fyzické ochrany, dočasné změny pobytu, použití zabezpečovací techniky nebo poradenství.

Skrytí osobních údajů

Policie na žádost skryje osobní údaje poškozeného ve spise tak, aby se k nim pachatel nedostal. Ve spise je pak vedeno jen jméno poškozeného a jeho datum narození.

Právo na tlumočnicka

Poškozenému, který neovládá český jazyk, je orgány činnými v trestním řízení bezplatně zajištěn tlumočnick.

Výběr pohlaví vyslychajícího

Poškozený, který je zvláště zranitelnou obětí, si může vybrat, zda ho má vyslychat muž, nebo žena.

Právo nesetkat se s pachatelem

Poškozený může požádat, aby mohl u soudu vypovídat odděleně a nesetkal se s pachatelem.

Žádat informace o propuštění pachatele na svobodu

Pokud o to poškozený požádá, informuje ho věznice nebo jiné zařízení o propuštění pachatele na svobodu nebo jeho uprchnutí.

Žádat o peněžitou pomoc státu

Jestliže pachatel nehradil způsobenou škodu nebo újmu, je v některých případech možné požádat Ministerstvo spravedlnosti o peněžitou pomoc pro oběti trestných činů. Peněžitá pomoc je určena lidem, kterým bylo trestným činem ublíženo na zdraví nebo způsobena vážná újma na zdraví, pozůstalým po obětech trestných činů, dětem, které se staly obětí týrání a obětem trestného činu v sexuální oblasti či proti lidské důstojnosti. Peněžitá pomoc může být od 10 000 až do 200 000 Kč dle druhu trestného činu a rozsahu újmy.

Žádat o odbornou pomoc poškozený má právo na bezplatnou sociální, psychologickou a právní pomoc od registrovaných poskytovatelů. Jedním z nich je také Poradna Justýna.

PORADNA JUSTÝNA

Stali jste se obětí nebo svědkem trestného činu? Poradna Justýna pomáhá zvláště zranitelným obětem trestných činů a předsudečného násilí a jejich blízkým osobám.

Nabízíme tyto služby:

- právní informace
- sociální poradenství
- podporu a zprostředkování psychoterapeutické pomoci
- bezpečnostní poradenství
- v některých případech zastupování právníkem či právníčkou

Služby poskytujeme bezplatně.

Poradna Justýna Brno

Malinovského náměstí 4
3. patro, kancelář 323

Provozní doba:

Pondělí 12:00 – 19:00

Nebo po telefonické domluvě

Terénní program: Pondělí - pátek 9:00 - 17:00

Telefon: 773 177 104

E-mail: poradna.brno@in-ius.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

IN IUSTITIA

PROSTOR PRO POZNÁMKY:

Tato brožura obsahuje základní informace pro oběti trestných činů – informace o průběhu trestního řízení, osobách, které jsou na něm zúčastněné a právech poškozených.